

УДК 343.9

DOI: 10.31733/2078-3566-2022-1-229-233

Валерій ДАРАГАН[©]
доктор юридичних наук, доцент
(Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, м. Дніпро, Україна)

Олександр ЯКОВЧЕНКО[©]
начальник відділення поліції № 5
(Головне управління Національної поліції в Дніпропетровській області, м. Дніпро, Україна)

ВИЗНАЧЕННЯ ОСНОВНИХ НАПРЯМІВ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОБЛЕМНИХ ПИТАНЬ ОРГАНІЗАЦІЇ ОПЕРАТИВНОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ КРИМІНАЛЬНОЮ ПОЛІЦІЄЮ ЛІНІЇ РОБОТИ ЩОДО НЕЗАКОННОГО ЗАВОЛОДІННЯ ТРАНСПОРТНИМИ ЗАСОБАМИ

У статті обґрунтовано доцільність проведення комплексного монографічного дослідження правових, організаційно-тактичних і методичних основ організації оперативного обслуговування кримінальною поліцією лінії роботи щодо незаконного заволодіння транспортними засобами. Визначено мету та завдання вказаного дослідження, що дало змогу запропонувати основні напрями дослідження: 1. Теоретико-правові засади оперативного обслуговування кримінальною поліцією лінії роботи щодо незаконного заволодіння транспортними засобами. 2. Особливості організації початкового етапу оперативного обслуговування кримінальною поліцією лінії роботи щодо незаконного заволодіння транспортними засобами. 3. Особливості здійснення заходів з оперативного обслуговування кримінальною поліцією лінії роботи щодо незаконного заволодіння транспортними засобами.

Ключові слова: оперативне обслуговування; кримінальна поліція; лінія роботи; незаконне заволодіння транспортними засобами; Національна поліція.

Постановка проблеми. Протидія незаконним заволодінням транспортними засобами завжди була пріоритетним напрямом діяльності держави загалом та правоохоронних органів зокрема. Кризові процеси в Україні, складне суспільно-політичне та економічне становище держави, що супроводжується правовими й організаційно-функціональними змінами у діяльності правоохоронних органів, створили підґрунтя до формування організованих злочинних груп осіб, які вчинюють незаконні заволодіння транспортними засобами, внаслідок чого все частіше злочинні дії набувають ознак організованого характеру. Під час підготовки та вчинення незаконних заволодіння транспортними засобами кримінальні угруповання діють більш відкрито й зухвало, застосовуючи найсучасніші науково-технічні засоби, новітню зброю, використовуючи корумповані зв'язки для отримання інформації про оперативні можливості правоохоронних органів, зокрема перекриття території обслуговування силами і засобами поліції – патрулями, камерами спостереження, системою відеофіксації транспортних засобів з розпізнаванням номерних знаків «Відеоконтроль – Рубіж» тощо [2, с. 1].

За статистичними даними, рівень злочинності, пов'язаної з незаконним заволодінням транспортними засобами, за останні 5 років упав втричі, у 2016 році було відкрито 12 205 кримінальних проваджень, у 2017 – 9018, у 2018 – 6642, у 2019 – 5467, у 2020 – 4496. Водночас рівень оголошених підозр по вказаних кримінальних провадженнях залишається досить низьким (приблизно 2200 підозр в рік). Тобто у більше ніж половині випадків не було встановлено особу злочинця. Така ситуація зумовлена багатьма факторами, серед яких й низький рівень оперативного обслуговування кримінальною поліцією лінії роботи щодо

© В. Дараган, 2022

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0003-1735-2371>
velcom07@gmail.com

© О. Яковченко, 2022

k_ord@dduvs.in.ua

незаконного заволодіння транспортними засобами.

Недосконалість правового регулювання та відсутність науково обґрунтованих рекомендацій з організації оперативного обслуговування кримінальною поліцією лінії роботи щодо незаконного заволодіння транспортними засобами не дозволяє в певному обсязі реалізувати її потенціал для протидії незаконному заволодінню транспортними засобами та перешкоджає ефективному використанню результатів такої діяльності як у оперативно-розшуковій, так і у кримінальній процесуальній діяльності.

Аналіз публікацій, в яких започатковано вирішення цієї проблеми. Окремі проблемні питання оперативно-розшукової протидії незаконному заволодінню транспортними засобами були предметом досліджень таких вчених, як: О. Мороз «Організація та тактика боротьби з крадіжками і угонами автотранспорту» (1999 р.); Д. Стрельченко «Основи виявлення та розслідування незаконного заволодіння транспортними засобами, учиненого організованими злочинними групами» (2008 р.); Б. Міцак «Попередження та розкриття незаконного заволодіння транспортними засобами» (2010 р.); Є. Скрипа «Кримінально-процесуальне доказування злочинів, пов'язаних з незаконною легалізацією автотранспорту» (2010 р.); О. Христов «Організація і тактика попередження та розкриття незаконних заволодінь транспортними засобами, поєднаних з насильством» (2010 р.); О. Брисковська «Розкриття підрозділами карного розшуку злочинів, пов'язаних з незаконним заволодінням автотранспортними засобами» (2012 р.); В. Ковбаса «Тактичне забезпечення розслідування незаконних заволодінь транспортними засобами, вчинених злочинними угрупованнями» (2012 р.); Р. Щупаківський «Кримінально-правова характеристика та запобігання органами внутрішніх справ незаконному заволодінню транспортними засобами» (2013 р.); В. Гапчич «Протидія незаконним заволодінням транспортними засобами можливостями оперативно-розшукової діяльності» (2014 р.); Н. Попова «Взаємодія слідчих та оперативних підрозділів у протидії незаконним заволодінням автотранспортом» (2014 р.); В. Лютий «Криміналістична характеристика та особливості розслідування незаконних заволодінь транспортними засобами, вчинених організованими групами» (2016 р.); О. Цибенко «Виявлення та розслідування незаконного заволодіння автомобілем, учиненого з подоланням системи захисту» (2018 р.); М. Черниш «Оперативно-розшукова протидія незаконним заволодінням транспортними засобами» (2019 р.); Д. Говорун «Організація і тактика протидії підрозділами кримінальної поліції розбійним нападам на водіїв автотранспорту» (2021 р.).

Проте, незважаючи на широкий спектр змістовних наукових праць із зазначеної проблематики, треба констатувати, що за межами цих та інших досліджень залишилися питання організації оперативного обслуговування кримінальною поліцією лінії роботи щодо незаконного заволодіння транспортними засобами.

Тому **метою** статті є визначення основних напрямів дослідження правових, організаційно-тактичних і методичних засад оперативного обслуговування кримінальною поліцією лінії роботи щодо незаконного заволодіння транспортними засобами.

Виклад основного матеріалу. Аналіз наукових доробок авторів показав, що на сьогодні окремі проблемні питання оперативно-розшукової протидії незаконному заволодінню транспортними засобами були предметом досліджень лише дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук.

Як показав аналіз вказаних вище наукових праць, лише у двох працях автори розглядали окремі питання оперативного обслуговування кримінальною поліцією лінії роботи щодо незаконного заволодіння транспортними засобами.

Звісно, здобутки зазначених авторів можуть стати основою для подальших досліджень проблем оперативного обслуговування кримінальною поліцією лінії роботи щодо незаконного заволодіння транспортними засобами, однак вони не вирішують наявних на сьогодні проблем такої діяльності.

Аналіз наукових праць показав, що для визначення основних напрямів будь-якого дослідження насамперед необхідно визначити його мету, завдання, об'єкт та предмет [1; 3-4].

Метою дослідження пропонується визначити розробку науково-обґрунтованих пропозицій і рекомендацій з удосконалення правових, організаційних і методичних засад оперативного обслуговування кримінальною поліцією лінії роботи щодо незаконного заволодіння транспортними засобами.

Для досягнення поставленої мети, на нашу думку, доцільно буде вирішити такі основні завдання:

- на підставі узагальнення наявних наукових праць з цієї проблематики визначити теоретичні проблеми та надати рекомендації щодо їх вирішення;
- встановити рівень інституційної спроможності оперативного обслуговування кримінальною поліцією лінії роботи щодо незаконного заволодіння транспортними засобами;
- виробити науково обґрунтовані пропозиції з удосконалення системи правового забезпечення оперативного обслуговування кримінальною поліцією лінії роботи щодо незаконного заволодіння транспортними засобами;
- розкрити організаційні засади здійснення початкового аналізу оперативної обстановки на території оперативного обслуговування за лінією роботи щодо незаконного заволодіння транспортними засобами;
- розробити науково-обґрунтовані рекомендації щодо планування заходів по оперативному обслуговуванню кримінальною поліцією лінії роботи щодо незаконного заволодіння транспортними засобами;
- розглянути організаційні засади розстановки сил підрозділів кримінальної поліції на території оперативного обслуговування за лінією роботи щодо незаконного заволодіння транспортними засобами;
- запропонувати організаційну модель збору та оновлення інформації про стан оперативної обстановки на території оперативного обслуговування за лінією роботи щодо незаконного заволодіння транспортними засобами;
- визначити основні проблеми організації використання негласних позаштатних працівників в процесі оперативного обслуговування кримінальною поліцією лінії роботи щодо незаконного заволодіння транспортними засобами;
- розробити модель здійснення заходів оперативно-розшукової превенції в процесі оперативного обслуговування кримінальною поліцією лінії роботи щодо незаконного заволодіння транспортними засобами [5].

Об'єктом дослідження повинні бути суспільні відносини, що виникають у процесі діяльності працівників кримінальної поліції у процесі протидії незаконним заволодінням транспортними засобами.

Предметом дослідження – організація оперативного обслуговування кримінальною поліцією лінії роботи щодо незаконного заволодіння транспортними засобами.

Для досягнення об'єктивності результатів дослідження пропонується застосовувати як загально-наукові, так і спеціально-наукові методи пізнання: історичний, порівняльно-правовий, соціологічний, статистичний та метод моделювання і контент аналізу.

Наукова новизна одержаних результатів полягатиме у тому, що дисертація є першим комплексним дослідженням основних правових, організаційних і методичних засад оперативного обслуговування кримінальною поліцією лінії роботи щодо незаконного заволодіння транспортними засобами. За результатами узагальнення наукових поглядів та оцінок практики будуть сформульовані теоретичні положення та визначено пропозиції з підвищення ефективності організації оперативного обслуговування кримінальною поліцією лінії роботи щодо незаконного заволодіння транспортними засобами.

Дослідження відповідає проблематиці практики, його положення можуть бути застосовані для вдосконалення теоретичних, правових, організаційних та інших засад оперативного обслуговування кримінальною поліцією лінії роботи щодо незаконного заволодіння транспортними засобами. Сформульовані в дисертаційному дослідженні положення, висновки, пропозиції і рекомендації можуть слугувати підґрунтям для підвищення ефективності оперативного обслуговування кримінальною поліцією лінії роботи щодо незаконного заволодіння транспортними засобами.

Визначені нами вище мета та завдання дослідження дають змогу визначити його основні напрями:

1. Теоретико-правові засади оперативного обслуговування кримінальною поліцією лінії роботи щодо незаконного заволодіння транспортними засобами.
2. Особливості організації початкового етапу оперативного обслуговування кримінальною поліцією лінії роботи щодо незаконного заволодіння транспортними засобами.
3. Особливості здійснення заходів з оперативного обслуговування кримінальною поліцією лінії роботи щодо незаконного заволодіння транспортними засобами.

З огляду на поставлені перед дослідженням завдання та його основні напрями ми пропонуємо таку структуру дослідження.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ОПЕРАТИВНОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ КРИМІНАЛЬНОЮ ПОЛІЦІЄЮ ЛІНІЇ РОБОТИ ЩОДО НЕЗАКОННОГО ЗАВОЛОДІННЯ ТРАНСПОРТНИМИ ЗАСОБАМИ

1.1. Стан наукової розробленості проблемних питань оперативного обслуговування кримінальною поліцією лінії роботи щодо незаконного заволодіння транспортними засобами.

1.2. Інституційна спроможність оперативного обслуговування кримінальною поліцією лінії роботи щодо незаконного заволодіння транспортними засобами.

1.3. Удосконалення системи правового забезпечення оперативного обслуговування кримінальною поліцією лінії роботи щодо незаконного заволодіння транспортними засобами.

РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ПОЧАТКОВОГО ЕТАПУ ОПЕРАТИВНОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ КРИМІНАЛЬНОЮ ПОЛІЦІЄЮ ЛІНІЇ РОБОТИ ЩОДО НЕЗАКОННОГО ЗАВОЛОДІННЯ ТРАНСПОРТНИМИ ЗАСОБАМИ

2.1. Особливості здійснення початкового аналізу оперативної обстановки на території оперативного обслуговування за лінією роботи щодо незаконного заволодіння транспортними засобами.

2.2. Планування заходів щодо оперативного обслуговування кримінальною поліцією лінії роботи щодо незаконного заволодіння транспортними засобами.

2.3. Організація розстановки сил підрозділів кримінальної поліції на території оперативного обслуговування за лінією роботи щодо незаконного заволодіння транспортними засобами.

РОЗДІЛ 3. ОСОБЛИВОСТІ ЗДІЙСНЕННЯ ЗАХОДІВ З ОПЕРАТИВНОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ КРИМІНАЛЬНОЮ ПОЛІЦІЄЮ ЛІНІЇ РОБОТИ ЩОДО НЕЗАКОННОГО ЗАВОЛОДІННЯ ТРАНСПОРТНИМИ ЗАСОБАМИ

3.1. Особливості збору та оновлення інформації про стан оперативної обстановки на території оперативного обслуговування за лінією роботи щодо незаконного заволодіння транспортними засобами.

3.2. Особливості використання негласних позаштатних працівників в процесі оперативного обслуговування кримінальною поліцією лінії роботи щодо незаконного заволодіння транспортними засобами.

3.3. Особливості здійснення заходів оперативно-розшукової превенції в процесі оперативного обслуговування кримінальною поліцією лінії роботи щодо незаконного заволодіння транспортними засобами.

Висновки. Визначені нами напрями вказаного наукового дослідження дозволять вирішити наявні теоретичні та прикладні проблемні питання організації оперативного обслуговування кримінальною поліцією лінії роботи щодо незаконного заволодіння транспортними засобами.

Список використаних джерел

1. Antoniuk U. V., Benkivskiy V. O., Darahan V. V., Voloshyna M. O. Legal science and education in Ukraine and EU countries: a paradigm shift : collective monograph. Riga, Latvia : "Baltija Publishing", 2021. 488 p.

2. Лютий В. В. Криміналістична характеристика та особливості розслідування незаконних заволодінь транспортними засобами, вчинених організованими групами : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 / НАВС. Київ, 2016. 22 с.

3. Постолов Т. О. Визначення основних напрямів дослідження проблемних питань взаємодії органів досудового розслідування та оперативних підрозділів кіберполіції під час протидії злочинам у сфері інтелектуальної власності. *The scientific heritage*. Вип. 4. № 70 (70). 2021. С. 39–42.

4. Сивогривова Т. Л. Щодо основних напрямів дослідження проблемних питань взаємодії органів досудового розслідування та оперативних підрозділів національної поліції під час протидії розкраданню бюджетних коштів в процесі проведення будівельних робіт. *The scientific heritage*. Вип. 4. № 69 (69). 2021. С. 37–40.

5. Яковченко О. І. Щодо визначення основних завдань наукового дослідження проблемних питань організації оперативного обслуговування кримінальною поліцією лінії роботи щодо незаконного заволодіння транспортними засобами. *Оперативно-розшукова діяльність Національної поліції: проблеми теорії та практики : матеріали Всеукр. науково-практ. конф. (Дніпро, 17 жовт. 2020 р.)*. Дніпро : Дніпропетр. держ. ун-т внутр. справ, 2020. С. 118–121.

Надійшла до редакції 11.03.2022

References

1. Antoniuk, U. V., Benkivskiy, V. O., Darahan, V. V., Voloshyna, M. O. (2021) Legal science and education in Ukraine and EU countries: a paradigm shift : collective monograph. Riga, Latvia : "Baltija Publishing", 488 p. [in Eng.].
2. Liutyi, V. V. (2016) Kryminalistychna kharakterystyka ta osoblyvosti rozsliduvannya nezakonnykh zavolodin transportnykh zasobamy, vchynenykh orhanizovanykh hrupamy [Forensic characteristics and features of the investigation of illegal possession of vehicles by their organized groups] : avtoref. dys. ... kand. yuryd. nauk : 12.00.09 / NAVS. Kyiv, 22 p. [in Ukr.].
3. Postolov, T. O. (2021) Vyznachennia osnovnykh napriamiv doslidzhennia problemnykh pytan vzaïemodii orhaniv dosudovoho rozsliduvannya ta operatyvnykh pidrozdiliv kiberpolitsii pid chas protydii zlochynam u sferi intelektualnoi vlasnosti [Determining the main directions of research on problematic issues of interaction between pre-trial investigation bodies and operational units of cyberpolice in combating crimes in the field of intellectual property]. *The scientific heritage*. Issue 4. № 70 (70), pp. 39–42. [in Ukr.].
4. Syvohryvova, T. L. (2021) Shchodo osnovnykh napriamiv doslidzhennia problemnykh pytan vzaïemodii orhaniv dosudovoho rozsliduvannya ta operatyvnykh pidrozdiliv natsionalnoi politsii pid chas protydii rozkradanniï budzhetykh koshtiv v protsesi provedennia budivelnykh robot [Regarding the main directions of research of problematic issues of interaction between pre-trial investigation bodies and operative subdivisions of the national police during counteraction to embezzlement of budget funds in the process of construction works]. *The scientific heritage*. Issue 4. № 69 (69), pp. 37–40 [in Ukr.].
5. Iakovchenko, O. I. (2020) Shchodo vyznachennia osnovnykh zavdan naukovoï doslidzhennia problemnykh pytan orhanizatsii operatyvnoï obsluhovuvannya kryminalnoï politsiïei liniï roboty shchodo nezakonnoï zavolodinnia transportnykh zasobamy. Operatyvno-rozshukova diïalnist Natsionalnoi politsii: problemy teorii ta praktyky : materialy Vseukr. naukovo-prakt. konf. (Dnipro, 17 zhovt. 2020 r.). Dnipro : Dnipropetr. derzh. un-t vnutr. sprav, pp. 118–121. [in Ukr.].

ABSTRACT

Valerii Darahan, Oleksandr Yakovchenko. Determining the main directions of research of problematic issues of the organization of operational service by the criminal police of the line of work on illegal seizure of vehicles. The article substantiates the expediency of conducting a comprehensive monographic study of the legal, organizational, tactical and methodological foundations of the organization of operational service by the criminal police of the line of work on illegal possession of vehicles.

An analysis of publications that address this issue has shown that despite the wide range of meaningful scientific papers on this issue, it should be noted that beyond these and other studies remained the organization of operational maintenance of criminal police line of work on illegal possession of vehicles.

Therefore, the aim of the article was to determine the main directions of the study of legal, organizational, tactical and methodological principles of operational service by the criminal police of the line of work on illegal possession of vehicles.

It is established that in order to determine the main directions of any research, it is first necessary to determine its purpose, objectives, object and subject. The purpose and objectives of this study were identified, which allowed to propose the main directions of the study: 1. Theoretical and legal principles of operational service by the criminal police of the line of work on illegal possession of vehicles; 2. Features of the organization of the initial stage of operational service by the criminal police of the line of work on illegal seizure of vehicles; 3. Features of the implementation of measures for the operational maintenance of the criminal police line of work on the illegal seizure of vehicles. Taking into account the tasks set before the research and its main directions, the structure of the research was proposed.

The directions of the specified scientific research defined by us will allow to solve the existing theoretical and applied problem questions the organization of operative service by criminal police of a line of work concerning illegal taking of vehicles.

Keywords: *operational service, criminal police, line of work, illegal seizure of vehicles, National Police.*